

plôčice na razpaljenem pesku. Solnce zapada in brez mraka objame vso pustinjo noč. V šotorih ležijo potujoči kupci, od zunaj pa ogoreli Arabci zaviti v bele plašče; trudna glava jim počiva na sedlu mesto na mehkem vzglavju. Nekateri so užé pozaspali, drugi si pripovedujejo dogodke, ki so je doživeli blodéc križem svetá; toda spanju je odmerjeno le piélo časa, kratko, prekratko je po tolicih težavah; in sredi nočne teme se vzbudí po šatorih življenje in šum. Ob dveh érez polunoči daje karavanbaši navadno znamenje, da je treba vstati in za trenotek potem naznanuje glasno razgetanje in cinkot konj in krik velblodov, da je užé vse évrsto ter pripravljeno k odhodu. Grozni šum se razlega po širnej pustinji, nad sto ljudskih in živalskih glasov kriéi tu ob jednem. Živali se napajajo, potem se jim pripenjajo sedla in naklada se jim breme. Ko je vse opravljeno, napotí se karavana hitro dalje. Ko pripljuje solnce izza peščenega morja, tedaj se karavana ustavi za trenotek in jutranja molitev vzkipí pótnikom iz src in okrepečani hité vedno dalje in dalje.

V.

Kako je češki kralj Jan padel v bitvi.

Kralj Jan Lucemburški, oče Karlov, slul je o svojem časi prvim junakom, ne samo na Češkem, tem več malo ne po vsej Evropi. Bil je dika viteštva. Vedno je potoval po Evropi, póvsodi so ga vabili k turnirjem, k dobrodruštvom in na vojsko; njegova slava je rasla od dne do dne. Domón na Česko se je vračal le tedaj, kadar se je imel boj vneti ali kadar so mu novci pohajali. Čim več neprijateljjev je imel, tem bolj se je zdelo, da mu raste pogum. „V imenu božjem!“ — dejal je večkrat — „čim več sovažnikov, tem večji plen. Prisežem, da tega, kdor se drzne me prvi napasti, tako potolčém, da nikomur ne pride več na misli kaj tacega.“ V štiri in štiridesetem letu svoje starosti je oslepel, a vendar je še vedno hodil po Evropi bojevat se, vojna je postala njegovim jedinim življem. Ko so mu sina Karola izvolili za bodočega nemškega cesarja, šel je ž njim na Francosko tedanjemu kralju pomagat proti Angličanom, katerim je načeloval v boji jednako korenjaški vitez Edvard s priimkom „črni princ.“ Poknila je bitva pri Kresí in Francozje so bili poraženi. Ko so užé utekali, opominjali so Čehi svojega slepega kralja, naj si varuje življenja. „Tega Bog ne daj,“ zavrne je junaški, „da bi češki kralj iz bitve utekal! Vedite, da denes bodisi zmagam, bodisi slavne smrti umrjem. Peljite me tjà, kjer divjá najkrútejši boj!“ Češki vitezi privezavši kraljevega konja k svojim konjem, odvedejo ga v sredo krvavega boja in tu je vsled mnogih ran usmrten padel slepi junak in ž njim mnogo čeških vitezov. Kraljeviča Karla so proti njegovej volji odvedli ranjenega z bojišča.

V.

Biserni trak.

Plemeníta gospa se je peljala sè svojima hčerkama k svatovščini v knježev grad, ki je stal sredi velikega gozda. Vse tri so bile krasno oblečene in z zlatom in biseri okinčane.

A pri vhodu v gozd pride kočija preblizo nekega grma. Trnjeva veja se zaplete mladej gospodičini v lasé ter jej pretrga biserni trak, da se biseri daleč okoli raztresejo.

Mati in hči se zelo ustrašite in na ves glas zavpijete. Kočijaž takój ustavi konje in potrebovali so dobro uro, predno so pobrali dragocene bisere izmed trave in grmovja. Gospodičini ste začele zdaj tožiti, da pridejo prepozno k svatovščini.

A zdaj prisopiha ves zasópljen in upehan star drvar iz gozda ter pravi: „Jenjajte tožiti in zahvalite se Bogú; kajti v gozdu preží več roparjev na vas. Hotel sem vam takój prinesiti poročilo, ali le po velikih ovinkih sem mogel tu k vam dospeti, ker lopovska druhál je ves gozd zaséla. Ko bi vaša milost ne bili zadržani, bil bi jaz prišel prepozno in vi bi bili popolno oropani in morda tudi umorjeni.

Gospá obdaruje starega možá, zapové kočijažu takój voz obrniti ter reče hčera: O moja preljuba otroka! Ali vidite, kako Bog umeje vse na dobro obrniti. Na svilnatem traku, na katerem so bili nabrani biseri, viselo je naše življenje. Ko bi se ne bil trak pretrgal, bili bi zdaj vsi mrtvi. Zamuda, katero je napravil raztrgan biserni trak, bila je tedaj, akoravno se je nam zdela neprijetna, vendar nasa največja sreča.“

Poslovenil Franjo Guselj.

Stari rokopisi.

Kolikor koli važnih spisov starih narodov nam je ostalo dosihmal, za to bodi hvala pridnim prepisovalcem in radodarnosti bogatih ljubiteljev umetelnosti, ki so si z velikimi troški nabavljali raznih rokopisov.

Zlasti so bili to menihi iz reda sv. Benedikta, kateri so prepisovali rokopise nabožnega in posvetnega obsega, ter so je shranjevali v knjižnicah samostanskih ali so je pa prodajali samostanom v prid. Marsikak krasen in redek rokopis je stal časi toliko noveev, kolikor zdaj lepo posestvo. Ko se je začela umetelnost pisanja po šolah bolj in bolj razširjati med ljudstvom, vzeli so tudi vitezi pero v roko, ter so na svojih osamelih gradovih skladali bodisi nove spise ali pa so prepisovali stare.

Za starih časov so pisali na platno ter zvijali rokopise v obalce. Rabili so sem ter tjà tudi lesene deske, zlasti bukove, potem drevesno listje in liče neke rastline, ki jej rekajo „papyros“, delajóč iz nje po 4 metre dolge trakí. Pozneje so pisali spise, kateri so imeli dolgo trajati, na poseben način izdelano oslovsko kožo, ki so jo pergamen imenovali. Zdaj se piše in tiska splòh na papir in knjige se potem dadó knjigovezeem, da nam je zveže v trde korice.

V.

Lisica in krokar.

(Basen.)

Bila je huda zima, debel sneg je zemljo pokrival; vse je zmrzovalo in stradalo. Tudi zvito lisico je začela huda lakota mučiti. A ker nij bilo nikjer ničesar dobiti za njen lačni želodec, začela je misliti, kako bi si z zvijačo kaj dobila. Zatorej leže na tla ter se potuhne. Inako se je godilo tudi krokarju. Tudi njemu so se delale pajčine po želodci in od gladi se je jedva (komaj) zibal po mrzlem zraku, ozirajóč se na zemljo, ako ne bi kje ugledal kako zmrzneno mrhovino. Takój ugleda potuhneno lisico in menéč, da je mrtva, brž priséde, da bi se najužinal. Ali v tem hipu poskoči lisica ter zgrabi nemnega krokarja za vrat, zadavi ga in požré.

Ne previdnost nij dobra.

(Se P . . . ar.)